

Policy Brief no. 23, Iunie 2013

Comisia de Revizuire a Constituției, din care au lipsit cu desăvârșire profesorii și specialiștii în drept constituțional, aduce schimbări la Constituție care pun în pericol echilibrul puterilor în stat și statul de drept, spune **Laura Ștefan**

Pericolele noii Constituții

și riscurile puterii absolute

- **Orice s-ar întâmpla, noua Constituție NU poate să nu țină cont de referendumul din 2009**
- **Amendamentele la legea fundamentală sunt substanțiale și periculoase**
- **Echilibrul puterilor în stat este rupt; Parlamentul se afirmă ca supra-putere, rolul ICCJ și CCR se diminuează, fisura între procurori și judecători se adâncește, iar Președintele rămâne cu atribuții pur decorative**

În mai puțin de două săptămâni de dezbateri Comisia de Revizuire a Constituției a finalizat documentul care cuprinde amendamentele propuse la legea fundamentală. Modificările sunt substanțiale: echilibrul puterilor în stat este rupt de afirmarea Parlamentului ca supra-putere, rolul ICCJ și CCR se diminuează, fisura între procurori și judecători se adâncește, iar Președintele rămâne cu atribuții pur decorative. Din echipa care a redactat aceste modificări lipsesc profesorii și specialiștii în drept constituțional ale căror opinii nu au fost auzite decât parțial atunci când presa le-a cerut să comenteze diferite amendamente. Comisia de la Veneția a fost implicată formal în acest exercițiu, prezentându-i-se până acum mai degrabă idei generale despre amendarea Constituției, urmând ca textul consolidat să îi fie înaintat în perioada următoare. În aceste condiții opiniile

exprimate de specialiștii Comisiei de la Veneția au avut un caracter general și au insistat asupra importanței principiului independenței justiției. Dezbaterile publice la nivelul societății românești cu privire la amendamentele pe care Comisia de Revizuire le-a redactat au lipsit cu desăvârșire. Singurele întâlniri publice au fost organizate de Forumul Constituțional, dar au avut cu totul alt rol decât dezbaterile amendamentelor formulate de Comisia de Revizuire și anume colectarea de la cetățeni a propunerilor privind posibile îmbunătățiri ce ar putea fi aduse Constituției în vigoare. Politicienii afirmă senin că veriga lipsă a consultărilor publice pe marginea textului formulat de Comisia de Revizuire nu ar trebui să genereze îngrijorări majore deoarece în lunile de vară – iulie și august – toți cetățenii interesați de subiect ar putea să se informeze cu privire la schimbările preconizate. Acest tip de abordare arată superficialitate și dezinteres față de opiniile cetățenilor României cu privire la un act de o importanță deosebită: modificarea Constituției.

În aceste condiții revizuirea Constituției ridică mai multe semne de întrebare atât din punctul de vedere al conținutului propriu-zis al textului formulat, cât și din perspectiva conformității procedurii de revizuire cu prevederile constituționale în vigoare și cu practica de până acum a Curții Constituționale.

I. Principalele amendamente propuse de Comisia de Revizuire a Constituției

1. Președintele este eliminat expres din sfera puterii executive, iar procurorii din puterea judecătorească

Text actual	Text propus
Art.1.- (4) Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale.	<i>Art.1.- (4) Statul se organizează potrivit principiilor separației, echilibrului și cooperării loiale a puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale. Puterea legislativă este reprezentată de Parlament, puterea executivă este reprezentată de Guvern și de celelalte organe de specialitate ale administrației publice centrale, iar puterea judecătorească este reprezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție și de celelalte instanțe judecătorești.</i>

Întreaga arhitectură instituțională se schimbă, rolurile se redefinesc, acest articol fiind esențial pentru înțelegerea celor care urmează. România se transformă dintr-o republică semi-prezidențială într-una parlamentară în care Președintele, deși este ales direct rămâne cu atribuții pur decorative și formale. Totuși, chiar și în aceste condiții eliminarea Președintelui din puterea executivă naște întrebări privind așezarea instituției prezidențiale în cadrul noii arhitecturi constituționale.

Faptul că despre procurori nu se mai face vorbire în acest prim articol redeschide discuția care deja durează de câțiva ani cu privire la diferențele de statut juridic între procurori și judecători. În actuala legislație ambele categorii profesionale sunt definite ca fiind compuse din magistrați și intră în sfera autorității judecătorești. Amendamentele propuse tind să introducă diferențe între cele două categorii de magistrați deschizând calea unor schimbări mai ample care

să conducă la subordonarea procurorilor față de puterea executivă sau față de cea legislativă.

2. Parlamentul devine o supra-putere în stat

Text actual	Text propus
Art.61.- (1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării.	<i>Art.61.- (1) Parlamentul este organul reprezentativ al poporului român, forul suprem de dezbatere și de decizie al națiunii și unica autoritate legiuitoare a țării.</i>

Acest amendament reprezintă cheia întregii revizuirii constituționale și prin prisma lui trebuie citite celelalte articole care discută despre împărțirea de competențe între diferitele instituții ale statului. Practic echilibrul între puterea judecătorească, cea executivă și cea legislativă se rupe, Parlamentul impunându-se în fața oricărei alte puteri în caz de conflict. Dacă în redactarea actuală Constituția consacră prevalența Parlamentului în ceea ce privește reprezentarea poporului și legiferarea, de mâine Parlamentul capătă supremația absolută și în ceea ce privește dezbaterea și decizia privind orice chestiune aflată în dispută. De fapt, după intrarea în vigoare a noii Constituții conflictele de natură constituțională între puterile statului care trebuie rezolvate de CCR vor dispărea pentru că decizia finală va aparține mereu Parlamentului. Să ne amintim de cazul senatorului Diaconu – Senatul refuza să pună în aplicare o decizie a ICCJ, iar CSM a sesizat CCR cu un conflict de natură constituțională între puterile statului. Acel conflict a fost soluționat de CCR în favoarea Justiției prin obligarea Senatului să aplice decizia ICCJ. De mâine Parlamentul, în calitate sa de

for suprem de dezbatere și decizie al națiunii, va avea întotdeauna dreptate, indiferent de decizia pe care o ia. Multe dintre amendamentele propuse au formulări extrem de vagi sau interpretabile. În practică, dacă intră în vigoare Constituția modificată, prin aplicarea articolului 61 chestiunile controversate vor fi tranșate în mod definitiv de către Parlament. Vom analiza mai jos câteva dintre situațiile cu privire la care interpretarea dată de către Parlament normei constituționale va fi decisivă.

3. Parlamentul, organ de anchetă

O normă extrem de nocivă obligă toți cetățenii să se prezinte în fața Parlamentului dacă Parlamentul le solicită acest lucru: *Art.64.- (4¹) Orice persoană de drept public, orice persoană juridică privată și orice persoană fizică are obligația de a se prezenta, direct sau prin reprezentant legal, după caz, în fața unei comisii parlamentare, în urma invitației scrise primite din partea acesteia, cu respectarea principiului separației puterilor în stat. Activitatea comisiei parlamentare nu se poate substitui organelor judiciare.*

În presă s-a discutat mult despre riscul ca Parlamentul, folosind această nouă competență să cheme în fața sa judecători și procurori cărora să le ceară socoteală cu privire la dosarele pe care le instrumentează. În mod evident o asemenea acțiune ar fi o încălcare evidentă a **independenței justiției** – care, nu se regăsește printre principiile care nu trebuie încălcate prin utilizarea acestei noi atribuții. De altfel Parlamentul nu se va substitui Justiției, nu va trimite în judecată și nu va judeca dosare penale, așadar nu își va aroga competențe ce sunt proprii puterii judecătorești încălcând principiul

separațiilor puterilor în stat. Ceea ce a făcut Parlamentul în trecut (și ar putea repeta în viitor, de această dată la adăpostul unei norme constituționale exprese) a fost să încerce blocarea unor investigații sau timorarea magistraților care instrumentează sau judecă anumite dosare. Ancheta parlamentară cu privire la dosarele ce vizează posibile fraude electorale comise la referendumul din 2012 sau cea privind instrumentarea dosarului Bârsan sunt exemple clare de acțiuni care s-ar încadra perfect pe noua competență pe care o capătă Parlamentul. Amendamentul este **neconstituțional** pentru că **independența justiției** nu poate forma obiectul revizuirii constituționale.

În afară de judecători și procurori, în fața Parlamentului pot fi chemați cetățeni obișnuiți care nu au nicio posibilitate de a se opune unei asemenea chemări. Acest alineat nu circumstanțiază obligativitatea prezentării în fața Parlamentului de fondul chestiunii analizate de respectiva comisie parlamentară astfel încât se poate trage concluzia că toate persoanele fizice și juridice au obligația să dea socoteală Parlamentului cu privire la orice chestiune pe care Parlamentul o consideră de interes. Vă reamintesc faptul că Parlamentul devine forul suprem de dezbatere și decizie al națiunii, așa încât decizia sa de a se apleca asupra unei probleme și de a cere cetățenilor explicații cu privire la ea nu va putea fi cenzurată de nicio altă autoritate a statului. Acest amendament **depășește limitele revizuirii** pentru că are ca rezultat *suprimarea drepturilor și a libertăților ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora*.

4. Parlamentul, decident final în privința imunității miniștrilor

Text actual	Text propus
Art.109.- (2) Numai Camera Deputaților, Senatul și Președintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor. Dacă s-a cerut urmărirea penală, Președintele României poate dispune suspendarea acestora din funcție. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui din funcție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție.	<i>Art.109.- (2) Parlamentul, în ședință comună a celor două Camere, are dreptul exclusiv de a cere urmărirea penală a primului-ministru și a membrilor Guvernului, pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor. În cazul aprobării cererii de urmărire penală a membrilor Guvernului, primul-ministru va înainta Președinților celor două Camere ale Parlamentului, o cerere motivată de suspendare din funcție a acestora. Suspendarea din funcție, se va decide în ședința comună a celor două Camere. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui de drept din funcție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție.</i>

În privința imunității ministeriale chiar și formularea anterioară era neclară și a generat de-a lungul timpului o jurisprudență consistentă a CCR. Curtea a stabilit că verbul *a cere* trebuie interpretat ca semnificând imposibilitatea derulării unei anchete penale în lipsa avizului dat de Senat, Camera Deputaților sau de Președinte. Curtea a arătat că orice persoană, așadar nu doar procurorii, poate formula o cerere către una dintre aceste trei entități prin care să ceară anchetarea unui ministru. Desigur, această posibilitate trebuia formalizată prin intermediul unei legi, fapt care nu s-a petrecut. Așadar doar procurorii pot de facto astăzi să ceară ridicarea

imunității unui ministru. Prin amendamentul introdus Parlamentul și-a adjudecat dreptul exclusiv de a cere urmărirea penală a miniștrilor, eliminându-se dreptul Președintelui de a aproba urmărirea penală pentru miniștrii neparlamentari, așa cum se întâmplă azi. În plus ambiguitatea generată de folosirea improprie a verbului *a cere* este perpetuată și chiar agravată prin faptul că acestuia i se alătură calificativul *drept exclusiv*. Se poate trage concluzia că de mâine doar Parlamentul în ședință comună poate cere anchetarea unui ministru, fapt ce **ar aduce atingere independenței justiției și egalității cetățenilor în fața legii, garanție esențială a statului de drept**. Se ajunge la construirea unei super-imunități pentru miniștri care, protejați fiind de Parlament, sunt feriți de rigorile legii.

De asemenea, Premierul trebuie să solicite Parlamentului suspendare ministrului cu privire la care a fost aprobată o cerere de ridicare a imunității. Conform legislației actuale această atribuție revine Președintelui României. Prin alocarea diferențiată a competențelor între diferitele organe ale statului actuala Constituție asigură sistemul de checks and balances atât de necesar într-o democrație și într-un stat de drept. Prin consolidarea tuturor acestor atribuții în mâna unei singure puteri – cea legislativă – noul legiuitor constituțional deschide ușa unor potențiale acțiuni excesive ale Parlamentului prin care acesta abuzează de puterea deplină obținută prin revizuirea Constituției.

5. Premierul este decis de partide, nu de Președinte

Text actual	Text propus
Art.103.- Investitura (1) Președintele României	Art.103.- (1) Președintele îl desemnează drept

desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru, în urma consultării partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament.

candidat pentru funcția de prim-ministru pe reprezentantul propus de partidul politic, respectiv de alianța politică care a participat la alegeri, care a obținut cel mai mare număr de mandate parlamentare, potrivit rezultatului oficial al alegerilor. În cazul în care există mai multe formațiuni politice care au participat la alegeri și care au obținut același număr de mandate, Președintele îl desemnează drept candidat pentru funcția de prim-ministru pe reprezentantul propus de partidul politic, respectiv alianța politică care a participat la alegeri, care a obținut cel mai mare număr de voturi, potrivit rezultatului oficial al alegerilor.

Conform noii Constituții, Președintele pierde dreptul de a desemna premierul după consultări cu partidele, fiind obligat să accepte pentru această funcție persoana desemnată de partidul sau alianța care obține cele mai multe mandate (iar în cazul numărului egal de mandate, cele mai multe voturi) în alegeri. Practic aici se vede clar natura noii republici de republică parlamentară în care Parlamentul concentrează în mâinile sale principalele competențe constituționale. Noua Constituție reglementează în detaliu situația desemnării de către Parlament a premierului inclusiv în cazul aprobării unei moțiuni de cenzură – semnarii moțiunii de cenzură propun noul premier. În cazul moțiunilor simple aprobate, Parlamentul revocă ministrul respectiv la propunerea Premierului.

Efectele moțiunii simple făcuseră obiectul unor decizii ale CCR care stabilise că în cadrul actualei Constituții Premierul nu este obligat să revoce ministrul cu privire la care se formulase și se aprobase o moțiune de cenzură. Noua Constituție prevede și că Președintele nu poate refuza revocare și numirea unui ministru.

6. Dizolvarea Parlamentului, o chestiune ambiguă

Text actual	Text propus
Art.89.- (1) După consultarea președinților celor două Camere și a liderilor grupurilor parlamentare, Președintele României poate să dizolve Parlamentul, dacă acesta nu a acordat votul de încredere pentru formarea Guvernului în termen de 60 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură.	<i>Art.89.- (1) După consultarea președinților celor două Camere și a președinților partidelor, formațiunilor sau alianțelor politice parlamentare, Președintele României dizolvă Parlamentul, dacă acesta nu a acordat votul de încredere pentru investitura Guvernului, în termen de 30 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea cel puțin a unei solicitări de investitură.</i> <i>Art.89.- (1 indice 1) Președintele dizolvă Parlamentul dacă o hotărâre în acest sens este adoptată cu votul a două treimi dintre membrii fiecărei Camere.</i>

Există două interpretări ale textului propus: una potrivit căreia Președintele poate dizolva Parlamentul în două cazuri – în cazul refuzului de a acorda votul de încredere pentru guvern sau dacă două treimi dintre membrii fiecărei camere votează o hotărâre de dizolvare a Parlamentului – și o a doua interpretare conform căreia

Președintele poate dizolva Parlamentul dacă acesta refuză să acorde votul de încredere pentru guvern **doar** dacă două treimi din membrii fiecărei camere sunt de acord cu dizolvarea Parlamentului. Cu alte cuvinte se va susține că este interpretabil dacă cele două alineate ale articolului 89 trebuie citite ca fiind condiții alternative sau condiții cumulative. Desigur, ar fi absurdă interpretarea conform căreia Parlamentul poate fi dizolvat de către Președinte doar dacă Parlamentul este de acord să fie dizolvat și votează pentru asta cu o majoritate calificată de două treimi. Să ne reamintim, însă, că decizia finală în aceste chestiuni va aparține de mâine *forului suprem de decizie* care este Parlamentul care ar putea va fi în mod natural tentat să își conserve puterea optând pentru interpretarea mai restrictivă. În aceste condiții, de facto, Parlamentul nu va putea fi dizolvat fără acordul său.

7. Refendumul poate fi organizat doar dacă vrea Parlamentul

Text actual	Text propus
Art.90.- Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național.	<i>Art.90.- (1) Președintele României sau cel puțin 250.000 de cetățeni cu drept de vot pot cere poporului să-și exprime voința, prin referendum, cu privire la probleme de interes național, cu excepția celor referitoare la revizuirea Constituției. Inițierea referendumului se aprobă de Parlament, prin hotărâre, cu votul majorității membrilor săi.</i> <i>(2) Cetățenii care inițiază organizarea referendumului trebuie să provină din cel puțin jumătate din județele țării, iar în fiecare din aceste</i>

	<i>județe sau în municipiul București trebuie să fie înregistrate cel puțin 10.000 de semnături în sprijinul acestei inițiative.</i> <i>(3) Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puțin 30 % din numărul persoanelor înscrise în listele electorale.</i>
--	---

În privința referendumului Parlamentul capătă puteri uriașe. Dacă azi punctul de vedere al Parlamentului cu privire la referendumul declanșat de Președinte este pur consultativ, de mâine fără acordul expres al Parlamentului nici un referendum nu va mai putea fi organizat. În plus, se interzice prin Constituție organizarea de referendumuri care să privească aspecte legate de o eventuală revizuire Constituțională. Prin această interdicție se dorește evitarea în viitor a unor situații constrângătoare pentru parlamentari rezultate din votul popular – de tipul celor generate de referendumul din 2009. Cred că în aceste condiții putem afirma fără teama de a greși că în România se vor organiza doar referendumuri pe teme care convin parlamentarilor, evitându-se astfel întreaga discuție cu privire la obligativitatea de a respecta și de a implementa rezultatele unui referendum consultativ atunci când acestea dezavantajează aleșii poporului. Această limitare este extrem de periculoasă pentru că, practic, se ajunge la o limitare indirectă a suveranității exercitate de popor, la îngrădirea exprimării ei libere prin condiționarea organizării referendumului de acordul Parlamentului și de tema supusă referendumului. Aceste restricții golesc de conținut prevederile

articolului 2 din Constituție care stă la baza sistemului de drepturi și libertăți cetățenești și transformă Parlamentul într-un grup care poate exercita suveranitatea în nume propriu:

Art.2.- (1) Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.

(2) Nici un grup și nici o persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.

8. Senatul ar putea dobândi dreptul de a face numiri în sistemul judiciar

Text propus: Art 75 (2 indice 1) lit e) reprezentanții oricărei alte autorități sau instituții publice aflate sub control parlamentar sau, care potrivit legii, prezintă Senatului rapoarte sau alte dări de seamă privind propria activitate.

Această normă de competență a Senatului este una deschisă și pe baza ei, ulterior intrării în vigoare a Constituției, pot fi adoptate legi prin care diferite instituții ale statului să fie obligate să depună rapoarte sau alte dări de seamă către Senat. Prin introducerea acestei obligații legale se va legitima dreptul Senatului de a face numirile în funcțiile de conducere din aceste instituții. Desigur, principala îngrijorare ține de structurile sistemului judiciar. Si azi Ministerul Public, DNA și DIICOT transmit rapoarte anuale privind propria activitate către Ministrul Justiției care apoi le prezintă Parlamentului. După intrarea în vigoare a noii Constituții se va putea argumenta că Senatul trebuie să numească șefii acestor structuri. Raționamentul poate merge și mai departe în ceea ce privește, de exemplu, ICCJ căreia i se poate impune prin propria lege o obligație

similară cu efecte similare privind numirile. Este necesară clarificarea acestei noi competențe a Senatului.

9. CCR pierde dreptul de a controla constituționalitatea hotărârilor Parlamentului

Printr-o modificare aparent benignă se elimină prevederea constituțională conform căreia în plus față de competențele stabilite prin Constituție CCR poate primi atribuții suplimentare prin legea sa organică. De fapt ceea ce se urmărește prin această modificare este eliminarea controlului de constituționalitate al CCR asupra hotărârilor Parlamentului. Vara trecută excluderea hotărârilor Parlamentului de la controlul CCR a fost una din mutările esențiale în cadrul tentativei de lovitură de stat. Hotărârile Parlamentului rămân acte extrem de importante în noua Constituție. Parlamentul se pronunță, de exemplu, prin hotărâre cu privire la organizarea referendumului și, așa cum am arătat mai sus, în respectiva hotărâre va aprecia și cu privire la posibilitatea de a organiza un referendum pe un anumit subiect, mai exact va decide dacă acea chestiune pune sau nu în discuție chestiuni care țin de revizuirea Constituției. Ar fi extrem de periculos ca o astfel de hotărâre să nu mai poată fi atacată la CCR și să consacram constituțional dreptul absolut de decizie al Parlamentului cu privire la referendum. În decizia 727/2012 CCR spune că un control de constituționalitate eficient presupune că toate actele care pot pune în discuție valori sau principii constituționale ajung în fața CCR:

Aceasta competență reprezintă expresia diversificării și consolidării competenței Curții Constituționale, unica autoritate de jurisdicție constituțională din România, și un câștig în eforturile de realizare a unui

stat de drept și democratic, fără a putea fi considerată o acțiune conjuncturală sau justificată pe criterii ce țin de oportunitate. De altfel, chiar realitatea juridică, politică și socială dovedește actualitatea și utilitatea acesteia, având în vedere faptul că instanța de contencios constituțional a fost chemată să se pronunțe asupra constituționalității unor hotărâri ale Parlamentului care puneau în discuție valori și principii constituționale.

Controlul de constituționalitate, în ansamblul său, și, integrat acestuia, controlul de constituționalitate al hotărârilor Parlamentului care pun în discuție valori și principii constituționale, nu este numai o garanție juridică fundamentală a supremației Constituției. El reprezintă, un mijloc pentru a înzestra Curtea Constituțională, cu o capacitate coerentă de expresie, de natură să asigure eficient separația și echilibrul puterilor într-un stat democratic.

Sub acest aspect, chiar dacă atribuția privind controlul constituționalității hotărârilor Parlamentului a fost acordată Curții Constituționale prin legea sa organică, aceasta a dobândit valență constituțională în temeiul dispozițiilor art. 146 lit. l) din Constituție.

10. ICCJ și PICCJ pierd competența exclusivă asupra parlamentarilor

Competența exclusivă a ICCJ de a judeca parlamentari și cea a PICCJ de a-i ancheta este eliminată din Constituție. Singura explicație care poate fi oferită pentru această schimbare ține de dorința aprinsă a parlamentarilor de a evita ICCJ care a început să pronunțe pedepse exemplare în cazurile care ajung în fața sa. Logica prevederii în vigoare azi – care există în Constituție din

1991 – este aceea ce a introduce checks and balances permițând ca vârfurile puterii legislative să poată fi anchetate și judecate doar de vârfurile autorității judecătorești. Se asigură, astfel, faptul că dosarele cele mai sensibile din punctul de vedere al persoanelor anchetate sunt instrumentate și judecate de magistrați cu experiență aflați la apogeul carierei tocmai pentru a se evita riscul eventualelor erori sau excese ale puterii judiciare.

11. Schimbări la CSM

Noua Constituție reduce durata mandatului membrilor CSM la 4 ani, fapt care va putea genera în viitor alegeri simultane pentru Parlament și pentru CSM. De altfel evitarea unor astfel de situații stătuse la baza deciziei de a oferi membrilor CSM un mandat mai lung decât cel al parlamentarilor. Rațiunea ținea de necesitatea de a întări independența CSM și de a rupe legăturile formale și informale între magistrați și lumea politică, adeseori îmbrăcate în haina campaniilor electorale pe care le presupun atât alegerile generale cât și alegerile pentru funcții în CSM.

O prevedere și mai îngrijorătoare privește obligativitatea alegerii Președintelui CSM exclusiv din rândul membrilor judecători ai CSM. Acesta este un prim pas spre scindarea celor două profesii – cea de judecător și cea de procuror – consecința directă fiind pierderea calității de magistrat de către procurori. Această intenție a legiuitorului constituant rezultă cu și mai multă claritate dacă interpretăm textele constituționale coroborând nemenționarea procurorilor în puterea judecătorească și posibilitatea mutării competenței de numire a șefilor către Senat.

O normă ambiguă cu privire la revocarea membrilor CSM a fost

introdusă în Constituție: *Art.133.- (4 indice 1) Magistrații aleși membri ai Consiliului Superior al Magistraturii sunt revocați din funcție de adunările generale de la nivelul instanțelor sau parchetelor pe care le reprezintă, potrivit legii special de organizare și funcționare.* Această normă nu rezolvă problemele apărute la începutul acestui an, ci sporește confuzia cu privire la situațiile care pot justifica revocarea din funcție a membrilor CSM. Având natura unei sancțiuni, revocarea din funcție ar trebui să poată fi realizată în condiții extrem de stricte – de altfel aceasta este și interpretarea CCR din decizia care a invalidat norma legală pe baza căreia s-au realizat revocările la începutul acestui an. Din păcate noua normă constituțională nu include referiri la situații anume care pot justifica revocarea din funcție și va genera în practică o serie de probleme similare cu cele din primăvara acestui an.

12. Constituție sau Cod de Procedură Penală?

Noua Constituție include prevederi de procedură penală excesiv de detaliate pentru un text constituțional. De exemplu, principiul conform căruia arestarea reprezintă excepția de la regula judecării și instrumentării dosarelor în stare de libertate, deja consfințit la nivelul procedurii penale este ridicat la nivelul normei constituționale.

O prevedere care va genera multe probleme în practică este cea conform căreia *Art.23.- (14) Este interzisă folosirea probelor obținute ilegal.* Noua Constituție nu face diferența între diferitele situații în care se poate pune în discuție legalitatea obținerii unei probe care acum au corelativ asociate sancțiuni procedurale diverse. Astfel, tratarea unei nereguli procedurale nu duce în mod direct la

Înlăturarea probei din procesul penal – această sancțiune aplicându-se doar în cazurile extrem de grave în care proba respectivă este lovită de nulitatea absolută. De altfel CEDO a elaborat un studiu în care se discută despre dreptul judecătorului de a valoriza în cadrul procedurilor judiciare probe imperfecte (adică acele probe colectate în urma unor proceduri cu felurite deficiențe). Ideea principală a respectivului studiu este ca judecătorul trebuie să aibă libertatea de a decide conform propriei conștiințe ce probe păstrează la dosar și ce probe înlătură. În orice caz acestea sunt norme care trebuie să se regăsească în Codul de Procedură Penală, nu în Constituție (același lucru trebuie remarcat și cu privire la protejarea secretului corespondenței).

II. Procedura revizuirii constituției

Procedura este următoarea:

1. Raportul Comisiei de Revizuire este trimis la Consiliul Legislativ și verificat din oficiu de CCR
2. CCR emite o decizie prin care analizează dacă proiectul de revizuire.
3. Proiectul de revizuire trebuie pus în acord cu decizia CCR și trimis Parlamentului. Parlamentul votează propunerea de revizuire cu 2/3 (în cazul în care există diferențe între textele adoptate de cele două Camere și nu se ajunge la acord în cadrul procedurii de mediere proiectul e adoptat în ședință comună de către Camera Deputaților și Senat cu o majoritate de $\frac{3}{4}$)
4. Proiectul adoptat este verificat din oficiu de CCR care emite o decizie. Proiectul e pus în acord

cu decizia CCR.

5. Referendumul se organizează în maxim 30 de zile de la aprobarea de către Parlament a textului final.

E posibilă revizuirea fără a se ține cont de referendumul din 2009?

Cu privire la această chestiune Curtea Constituțională s-a exprimat clar în decizia 682/2012 explicând atât diferențele între referendumurile consultative și cele decizionale, cât legătura între suveranitatea națională care aparține poporului și libertatea decizională care aparține parlamentarilor, în calitate de aleși ai poporului:

Din această perspectivă, ceea ce distinge un referendum consultativ de unul decizional nu este, în principal, chestiunea privitoare la respectarea sau nu a voinței populare - această voință nu poate fi ignorată de aleșii poporului, întrucât este o expresie a suveranității naționale -, ci caracterul efectului referendumului (direct sau indirect). Spre deosebire de referendumul decizional, referendumul consultativ produce un efect indirect, în sensul că necesită intervenția altor organe, de cele mai multe ori a celor legislative, pentru a pune în operă voința exprimată de corpul electoral.

O altă viziune asupra efectelor referendumului consultativ l-ar reduce pe acesta la un exercițiu pur formal, un simplu sondaj de opinie. Nici nu ar fi admisibil într-un stat de drept ca voința populară, exprimată cu o largă majoritate (în cazul de față, 83,31% dintre voturile valabil exprimate), să fie ignorată de reprezentanții aleși ai poporului...Curtea constată că reglementarea unor prevederi prin care se tinde la o soluție legislativă care nu respectă voința exprimată de popor la referendumul consultativ menționat este în contradicție cu

prevederile constituționale ale art. 1, 2 și 61.

Așadar jurisprudența anterioară a CCR arată că legiuitorul trebuie să se supună voinței populare exprimată prin referendum, neputând adopta norme, inclusiv norme constituționale, care să încalce rezultatele referendumului. Rezultatele unui referendum valid nu pot fi infirmate decât prin organizarea unui alt referendum în cadrul căruia poporul să decidă invers decât la referendumul inițial. **Pe cale de consecință nu se poate legifera împotriva voinței populare, adică nu este posibilă o revizuire constituțională care să nu țină**

seama de referendumul din 2009. Din acest punct de vedere este obligatorie introducerea în Constituție a Parlamentului unicameral – prevederea privind numărul maxim de parlamentari putându-se regăsi și într-o normă legală ulterior adoptată.

Laura Ștefan este expert anticorupție la

Aurel Vlaicu 87, ap. 3

Sector 2, București

www.expertforum.ro